

SVENSKA
ESPERANTO-
TIDNINGEN

La Espero

1992:4/5

En ĉi tiu numero vi povas legi pri la UK en Vieno, al kiu rekordaj 3033 kongresanoj aliĝis; pri la unua landa kongreso de la esperantistoj en Tanzanio; kaj pri nia avangarda poeto Jarlo. Enestas ankaŭ granda recenzo pri la nova sveda-esperanta vortaro.

La Espero

Organ för
Svenska Esperantoförbundet

ISSN 0014-0694
Septembro 1992 • 80-a jarkolekto
Fondita en 1913

Redaktör: Leif Nordenstorm,
Björknäsvägen 3 C, 961 34 Boden,
tel. 0921 - 123 54

Frågor om prenumeration o.dyl.:
Esperanto-Centro, Brunnsgatan 21,
111 38 Stockholm, tel. 08-11 74 34

Ansvarig utgivare: Leif Nordenstorm

Sättning: Leif Nordenstorm, Per Aarne
Fritzon

Utformning: Omnibus, Tyresö

Tryck: Quintus, Sollentuna 1992

Prenumeration: 135 kr. Gåvoprenume-
ration till utlandet: 75 kr.
Prenumerationsavgift för *La Espero*
ingår i medlemsavgiften. Postgiro
20 12-3, Esperantoförbundet.

Esperantoförbundet

Adress: Esperanto-Centro,
Brunnsgatan 21, 111 38 Stockholm,
tel. 08-11 74 34, fax: 08-20 72 20

Öppettider: Vintertid alla vardagar, men
säkrast måndag och torsdag
kl. 11-13 och 17.30-19.

Postgiro: 20 12-3, Esperantoförbundet

Medlemsavgift 1992:
Direktansluten medlem 135 kr.
Familjemedlem (utan tidning) 60 kr.
Ungdomsmedlem (max 20 år) 60 kr.
Medlemmar under 30 år är samtidigt
medlemmar i Sveriges Esperantisters
Ungdomsförbund och får dess tidning
Kvinpinto. Om du inte får den, meddela
ditt födelseår till EsperantoCentro.

Esperantoförlaget

Postadress: Box 7502, 200 42 Malmö

Besöksadress: Möllevångsgatan 20B,
Malmö

Telefon: 040-12 20 29

Postgiro: 578-5

Telefontid: 1 september-15 maj; torsda-
gar kl. 17-18. Skriftliga beställningar
expedieras under hela året.

Expedition: Wivi Nilsson

Styrelsens ordförande: Tomas Jansson,
Storgatan 13, 753 31 Uppsala

SEF:s styrelse

Ordförande: Roland Lindblom, Stenbockens gata 102, 136 62 Handen,
tel. 08-777 41 75

Vice ordförande: Kaisa Hansen, Hammarbyvägen 56, 194 36 Upplands Väsby,
tel. 08-590 88 210

Sekreterare: Ulla Luin, Myggdalsvägen 123, 135 42 Tyresö,
tel. 08-712 82 91

Kassör: Börje Andersson, Ingegatan 4A, 541 50 Skövde,
tel. 0500-122 05

Styrelseledamot: Bertil Andreasson, Södra Rörum Pl. 455, 242 94 Hörby,
tel. 0415-501 52

Styrelseledamot: Haldo Vedin, Jordbrogatan 57, 603 64 Norrköping,
tel. 011-17 36 87

Styrelseledamot: Per Aarne Fritzon, Västertorpsvägen 154, 126 59 Hägersten,
tel. 08-97 47 76

Suppleant: Leif Nordenstorm, Björknäsvägen 3 C, 961 34 Boden,
tel. 0921-123 54

Suppleant: Agneta Emmanuelsson, Carl Ugglas väg 6, 641 37 Katrineholm,
tel. 0150-523 87

ANONCETOJ

Internacia Societo de Invalidaj

Esperantistoj volas havi
kontakton kun handikapuloj kaj
aliaj interesitoj: Konkordo, Brivibas
27-11, LAT-229910 Ventspils,
Latvio.

**En skrift om EG, mångspråkig-
heten och esperanto** på 39 sidor
i A4-format kan beställas genom att
20 kr + 10 kr för porto betalas till
Svenska Esperanto-Institutet,
postgiro 5 15 11-4.

I La Espero 2/1992 berättade vi hur
man kan begära automatisk över-
föring från sitt eget bankkonto till
Esperantoförbundet. Tyvärr har det
visat sig att det inte går att begära
automatisk överföring till Esperan-
toförbundets konto på Handels-
banken, eftersom detta är en bank-
bok. Både avsändarkontot och
mottagarkontot måste vara mot-
bokslösa. Däremot går det bra att
begära automatisk överföring till
Svenska Esperantoförbundets
postgirokonto 20 12-3.

**Ni volas vendi inform-serĉantan
komputilan programon.** Ĉu vi
volas fariĝi sveda revendisto?
Minska esperantisto pri informad-
iko, str. Kalinovskogo 46-59,
220086 Minsk, Belorusio.

**29 decembro-5 januaro 1993
okazos Internacia Esperantista
Renkontiĝo en** Jekaterinburg.
Informoj: Ruslanda Esperanto-
Asocio, pk 67, RUS-620077

Jekaterinburg-77, Rusio.
Gelernantoj 13-16-jaraĝaj volas
korespondi kun gelernantoj en
Svedio. Ili kolektas poŝtmarkojn,
bildkartojn k.t.p.: Esperantoklubo
"Juneco", Mezlernejo, LT-234500
Kozlu Ruda, Litovio.

**Deziras vendi suvenirojn, poŝt-
markojn k.t.p.:** Aleksandr
Trubarev, Peĉora 7, A/Ja-15, RUS-
169700 Respublika Komi, Rusio.

**Por korespondi kun koreaj
esperantistoj,** turnu vin al Seula
Esperanto-Kulturcentro, CPO Box
3047, Seul, Sud-Koreio.

DONACOJ

Claes Göran Ingestedt, Vällingby 100.
Anonima 100. **Je memoro de Folke
Nilsson:** Sigrid & Hilding Evstedt,
Gnesta 400. Sven & Edit Johansson,
Laholm 200. Kerstin, Ingvar, Ingrid &
Bengt, Kvibille 150. **Klubo Cent:** Olle
Olsson, Lund 100. **Klubo Mil:** La
ĝisnunaj membroj: N-ro 1: Sven Møl-
lestad, Helsingborg. 1000. N-ro 2:
Britta och Arne Andersson, Halmstad
1000. N-ro 3: Bertil Bengtsson, Halls-
berg 1000. N-ro 4: Jan Milld, Västerha-
ninge 1000. N-ro 5: Helsingborgs
esperantoförening 1000. N-ro 6: Gösta
Hedling, Uppsala 1000. N-ro 7: Karl
Rönnerberg, Västerfärnebo 1000. N-ro 8:
Sixten Green, Helsingborg 1000.

Aŭtomata enpago: Leif Nordenstorm,
Boden, ĉiumonate 75.

Novaj donacoj bonvenaj al poŝtgiro
20 12-3 (Svenska esperantoförbundet).

La 77-a UK en Vieno

La ĉi-jara kongresejo estis granda. Fakte la internacia konferenca centro de Vieno estis tiom granda, ke ĝi eĉ havis sian propran metrohaltejon transflanke de la Danubo. La unuan tagon iuj kongreson-troj elektis la malĝustan elirejon kaj trovis sin antaŭ impona sed senviva konstruaĵego. Konsterno! Ĉu nuligita la kongreso?! Poste, trovinte la ĝustan alon de la komplekso, ili survoje aŭdis iun informitulon klarigi al la redaktoro de revuo *Esperanto*: "Nu, UEA volis kongreson en Vieno kaj ili ja havos sian deficiton."

Nur malgranda ŝildeto anoncis la kongreson de ekstere. Sed interne en la vasta vestiblo jam formike svarmis kongresanoj kaj super iliaj kapoj la ampolaro de grandega lumtabulo formis pompan mesaĝon de bonvenigo al la 77-a UK. Fine de la semajno eblis konstati, ke la viena kongreso per 3033 aliĝintoj fariĝis la ĝis nun plej granda UK okazinta en la "okcidenta" mondo, almenaŭ post la dua mondmilito.

Dum la semajno certe neniu simpla kongresano havis kaŭzon plendi pri la kongresejo. (Krom eble pro manko de sidlokoj en la centra vestibla placo.) Male, ĉiuj salonoj kaj kunvenejoj estis komfortaj kaj adekvate (eĉ lukse) ekipitaj. Ĉiuj ĝiĉetaj servoj, ĉu provizitaj de esperantistoj aŭ de la kongrescentraj dungitoj,

estis plenumitaj efike kaj afable. Dank' al bone funkcia klimato, ĉiuj povis forgesi pri la forceje humida varmego, kiu eksterdome dum la tuta semajno minacis per tuja insolacio.

Sed aliflanke la supre citita aludo pri deficiito koncernis precipe la astronomiajn kostojn de ĝuste la konferenca centro. Estas konate, ke UEA sufiĉe malfrue devis rezigni pri la planita UK en Prago kaj decidis anstataŭe realigi ĝin en la proksima Vieno. Konsiderante la antaŭvideble multnombrian partoprenantaron, la limigitajn surlokajn homfortojn kaj la malmultan tempon por preparoj, oni facile komprenas, ke ne estis facile marĉandi pri kongresejoj.

Alia malhelpa faktoro estis, ke pli ol duono de la kongresanaro per siaj kotizoj ne plene kovris eĉ siajn proprajn kostojn. Pro la ŝanĝoj en la antaŭe socialismaj landoj, granda nombro da tieaj esperantistoj nun povis veni al la kongreso kaj partoprenis ĝin kontraŭ rabatita kotizo. Montrigis poste dum la semajno, ke gvidaj UEA-funkciuloj fakte vidas seriozan problemon en la tendenco de ĉiam pli grandaj kongresoj. (Pli pri tio poste.)

Eble estis pro la menciitaj malfacilaĵoj, ke la kongreso kiel tuto ĉe almenaŭ iuj kongresanoj postlasis impreson de ia nedifinebla senverveco kaj manko de inspi-

ro, de formala postulplenumo, sed malmulto pli.

Distraj programeroj

Ni ne detale listigos la programerojn, ĉar niaj raportistoj ne ĉiujn ĉeestis. Kiel ĝenerala impresio direblas, ke la distraj kaj ĝeneralaj programoj ŝajnis iom stampitaj de la pli ol kutima modesteco de disponeblaj rimedoj.

Tute apartan mencion tamen meritas la kabaredaĵo de "F-ino Barlaston". Jam la mistifika anonco en la kongreslibra programo ekscitis gajan scivolemon, kaj certe neniu spektanto seniluziigis. La eble ne ĝismedole ina sed des pli verva super-fraŭlino amuzis la internacian publikon per aŭtentike brita burleskaĵo laŭ "muzik-hala" tradicio. Ŝia suverena rego de la salono, lerta ekvibrado inter kruĉo kaj subtilo kaj virtuoze "personaj" interpretoj de pli-malpli konataj kantaĵoj el la repertuaroj opera (*Tosca*, *Madame Butterfly*), opereta (*La Mikado*) aŭ muzikala (*My Fair Lady*) plene ekstazigis la publikon kaj la aplaŭdaj bisoj tondris fojon post fojo. Estas certe, ke neniu volos maltrafi ŝian sekvan recitalon.

Ankaŭ la granda teatraĵo de la kongreso, la klasika komedio *La gastejstrino* de Carlo Goldoni, estis lerte kaj kompetente prezentita de Bulgaro Esperanto-Teatro kaj ricevis favoran akcepton de la publiko.

Belartaj konkursoj

En la prestiĝaj konkursoj ĉi-jare bone sukcesis tri svedianoj. En la proza branĉo la unuan lokon gajnis Sten Johansson per la rakonto *Biciklo de eterno* kaj la trian lokon Elsbeth Eriksson per *La neĝolavango*, dum la gotenburĝano Aira Kankunen fariĝis la "Nova Talento" de 1992 per la poemoj *Kaj la merlo kantis*, *Karesu singarde la haŭton kaj Tiliovicoj rektaj*. Ĉu Aira sekvos en la spuroj de la pasintajara Nova Talento, la portugalo Gonçalo Neves, kiu ĉi-jare gajnis la duan kaj trian lokon en la poezia branĉo (la unua ne estis aljuĝita) kaj krome la duan lokon en la proza branĉo? Kromaj premiitoj estis la hungaro István Ertl, kiu dividis la trian poezian lokon, kaj Jan Werner el Ĉeĥoslovakio, kiu verkis la premiiatan eseon *Ĉu konflikto inter vorto kaj nocio?*

La kongresa ĝiĉeto pri Monda Kunagado kaj pri Amik' en Afrik'. Deĵorantoj estas Märtha Andréasson kaj Mark Fettes.

Vigla dancorkestro kaj bela salonego kreis inde gajan etoson dum la balo.

Komitato

Tiu ĉi estis jaro de elektoj. La komitatanoj kunvenantaj en Vieno estis do aŭ ĵus reelektitaj aŭ novelektitaj de siaj respektivaj landaj asocioj (A-komitatanoj) aŭ per poŝta voĉdono de la individuaj UEA-membroj (B-komitatanoj). Surloke la A- kaj B-komitatanoj elektis ankoraŭ nombron de kompetentaj esperantistoj kiel C-komitatanojn.

Koncerne la okazintan elekton de la B-komitatanoj aŭdiĝis plendoj, ke pro malrapide funkcia ekspedado flanke de UEA, multaj ekster-eŭropaj individuaj membroj ricevis la materialon tro malfrue por vere povi partopreni la poŝtan voĉdonadon. La UEA-respondeculoj koncedis, ke oni jes pro ekonomiaj kialoj nuntempe uzas pli malrapidan manieron dissendi la gazeton ktp., sed cetere simple neis, ke tio estus fuŝinta la elektojn. Do unu aserto kontraŭstaris la alian. Simila kritiko revenis poste, kiam estis tempo trakti la estraran raporton, kiu ja ĉiam estas dissendata kiel unu numero de revuo *Esperanto*. Ĉar la plejmulto el la komitatanoj unuafoje vidis ĝin nur ĉ. dek minutojn antaŭ la koncerna kunsido, aŭdiĝis pluraj petoj prokrasti la traktadon de la jarraporto al pli posta kunsido. Tion la prezidanto pro neevidentaj kaŭzoj rifuzis. (Nekutima por svedoj estas la aranĝo, ke la prezidanto de la estraro prezidas ankaŭ la assemblean traktadon de la propra raporto...)

Unu el la aferoj en la jarraporto vekantaj diskuton, estis la iom provoka aserto, ke la esperanto-movado, kiu en Eŭropo antaŭe avangardis rilate kunla-

boron trans la politika disblokiĝo, en la nuna novaspekta Eŭropo perdis la elanon kaj ke precipe la okcidentaj landaj asocioj ne sufiĉe kaptas la okazon helpi al la orientaj movadoj. Kvankam i.a. la germanoj surbaze de siaj lastatempaj agadoj povis citi plurajn refutojn al tia kritiko, restas fakto, ke tio ĉi estas unu el la seriozaj problemoj alfrontantaj la esperanto-movadon. La movadoj en la siatempaj socialismaj landoj, kiuj dum longa tempo formis grandegan parton de la kvanta kaj kvalita bazo de la esperantokomunumo kiel tuto, nun baraktas en krizo. Estas grave por ni ĉiuj, ke laŭeble multe de la iamaj atingoj saviĝu kaj pluvivu.

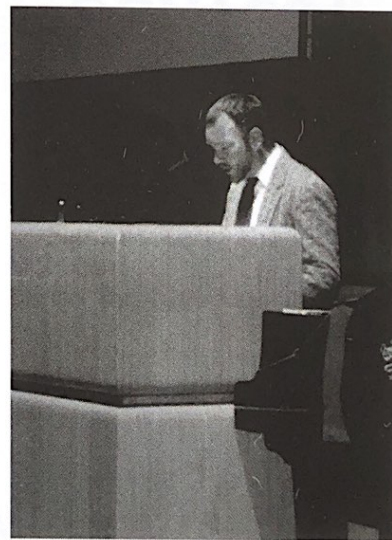
La tumultaj okazaĵoj en Eŭropo starigis aliajn urĝajn problemojn antaŭ la komitato. Plej ekscititan disputadon kaŭzis la demando pri la eksjugoslaviaj landaj asocioj. Antaŭ la disfalo de Jugoslavio, la diversrespublikaj asocioj alligiĝis al UEA pere de unu tegmenta tutjugoslavia asocio. Nun la organizoj de Kroatio kaj Slovenio petis aliĝon kiel landaj asocioj de UEA. Ke la antaŭa tutjugoslavia asocio ne plu reprezentis ion ajn, pri tio la komitato ne hezitis. La problemojn kaŭzis la surpriza propono de la laborgrupo preparinta la demandon, ke la komitato sen pluaj formalaj akceptoj kiel landajn asociojn ne nur la du, kiuj sendis formalan peton, sed *ĉiujn* el la eksjugoslaviaj asocioj. Multaj objektis, prave, ke tia decido estus evidente kontraŭstatuta. La propono tamen estis fine akceptita, post drama kaj brua debato, sed kun multaj

sindetenantoj.

Multajn demandojn la komitato pri-traktas aŭ preparas ne en pleno, sed en pli malgrandaj laborgrupoj. Krom la supre preparolita laborgrupo pri novaj landaj asocioj, menciindas la grupoj pri:

Financoj: Tiu ĉi laborgrupo proponis duonigi la UK-kotizajn rabatojn, kiuj ĝis nun validis por aliĝantoj el netranspajpovaj landoj. Tiu propono cetere originis en la estraro. La kaŭzoj cititaj estis pragmataj; la grandnombraj kongresoj kun amasa parto de rabatitaj aliĝintoj fariĝas tro kostaj por UEA. Ekzemple en la venontjara kongresurbo Valencio la urbestro proponis senkoston kongresejon, sed ĝi havas kapaciton de nur 1.800 homoj. Se aliĝos pli, UEA devos mem pagi pli grandan, multekostan kongresejon. Ankaŭ tiu ĉi propono vekis protestojn en la pleno. Ĉu estas juste, ke la provoj limigi la partoprenantaron trafu precipe la esperantistojn el orientaj landoj? Tio ankoraŭ pli malfaciligus por multaj seriozaj sed malriĉaj samideanoj. Aliaj komitatanoj volis vidi en laŭeble plej grandnombraj kongresoj valoron en si mem. Al tiaj objektoj la prezidanto senpacience respondis, ke interesiĝantoj pri la demando devintus partopreni la koncernan laborgrupon, kaj ke tempo ne troviĝas por pluaj diskutoj. La fina decido estis provi la pli altajn kotizojn por la du venontaj UK-oj.

Kongresoj: Tie ĉi okazis principa diskuto pri la formo kaj aspekto de la Universalaj Kongresoj. Luj plendas, ke ili sek-

Kiel kutime la Internacia Kongresa Universitato proponis interesajn prelegojn. Sur la bildo Franz Georg Rössler parolas pri la dua viena skolo de muzika komponado

vas la saman modelon jaron post jaro. ("La kongresa programo de la UK en 1908 estis principe identa kun la ĉi-jara!") Aliaj atentigas pri la izoliteco, fermiteco. ("Ĉu la homoj en Vieno scias, ke okazas kongreso?") Ankorau aliaj opinias, ke oni tro malmulte atentigas la unuafojajn kongresanojn, kiuj spertas malfacilaĵojn ekkoni novajn homojn en la relativa anonimeco de la grandaj kongresoj. La komitato konstatis, ke la demandoj estas tre malnovaj, ke multaj jam provis enkonduki ŝanĝojn, sed ke malmulto okazis. Parto de la problemo estas, ke multaj havas ideojn pri ŝanĝoj, sed troviĝas almenaŭ same multaj, kiuj volas ŝanĝi nenion.

Fakaj asocioj: Oni konstatis, ke estas grandegaj diferencoj inter diversaj fakaj asocioj. Iuj funkcias bonege kaj faras valoran laboron, aliaj apenaŭ eĉ vegetas. Troviĝas reguloj, sed multaj FA-oj ne konformas al ili. Venis plendoj de esperantistoj, kiuj ne ricevis respondon de siaj FA-oj. Oni proponis pli striktajn kaj pli strikte aplikotajn regulojn. La komitato trovis, ke necesas atente sekvi la fakajn asociojn kaj postuli regulajn raportojn pri la farita laboro.

Generaciaj demandoj de la esperanto-movado: La iom nespecifica titolo de la laborgrupo trompis almenaŭ kelkajn el la pli junaj komitatanoj. Montriĝis nome, ke oni tute ne diskutas demandojn tuŝantajn ekz. TEJO-n kaj la junularan movadon, sed la problemojn de geesperantistaj paroj, kiuj volas pludoni esperanton al siaj infanoj.

Lingva strategio de UEA: La celo de la laborgrupo restis iom neklara, sed oni vigle diskutis pri i.a.: Ĉu UEA entute estas lingva instanco? Ĉu estas dezirinde, ke ĝi kiel organizo (ekz. en sia oficiala organo) kontestu starpunktojn de la Akademio? Ĉu la Akademio entute meritas atenton nuntempe? Ĉu UEA iniciatu eldonon de nova vortaro, konkuranta kun PIV? Ĉu UEA starigu internan referencgrupon pri lingvaj demandoj? Montriĝis, kiel ĉiam koncerne lingvajn aferojn, ke grupo da esperantistoj malfacile konsentas pri io ajn.

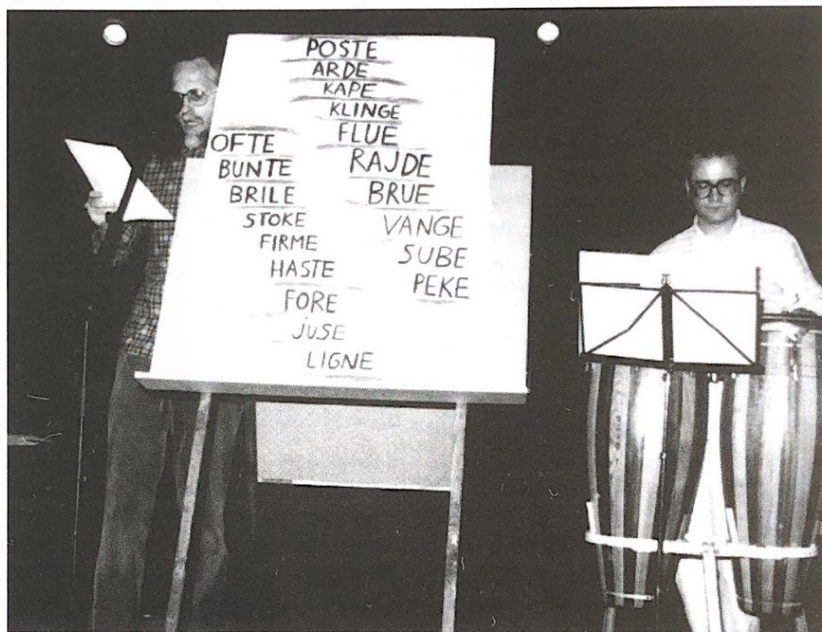
Nova estraro

Kiel prezidanto de UEA por la venontaj tri jaroj reelektiĝis John Wells. La cetero de la nova estraro konsistas el Ulrich Lins, Mark Fettes, Ian Jackson, Hans Bakker, So Gilsu kaj Michela Lipari.

Per Aarne Fritzon
Roland Lindblom

Niaj aktivuloj

12-jara redaktoro

Jarlo Martel-Monto (maldekstre) prezentas sian poezion per recitado, montrado kaj tamtama ritmo dum la unua Kultura Esperanto-Festivalo en Upsalo 1986.

Jarlo Martel-Monto (Jarl Hammarberg) estas poeto sveda kaj esperanta. Li eldonis du poemarojn en Esperanto: *AJN* (1983) kaj *ike ize ive* (1991). Liaj verkoj estas nesimilaj al aliaj, kaj pro tio kelkaj homoj ne bone komprenis tion, kion li skribis kaj komponis. En tiu kazo tiu ĉi intervjuo eble helpas kompreni lin.

"Mi volas forĵeti frazojn el la poemo", jen lia propra deklaro, kaj tio ŝajnas esti la baza fundamento. Supozeble lia vojo kiel verkisto komenciĝis jam en la junaĝo, kiam li 12-jara redaktis la infangazeton *Maskerad Drake 1952* (Maskita drako 1952).

Boo Mee: Jarlo, vi eldonis du malsimilajn kaj nekutimajn poemarojn en Esperanto. Kia diferenco estas inter tiuj du libroj? Kio karakterizas ilin?

Jarlo: *AJN* estas facile kunigebla al aliaj poemoj, ĉar ĝi enhavas frazojn. *AJN* montras unu el miaj streboj en la evoluo de poemarto. Unua paŝo estis priskribi mondon kaj ĉirkaŭaĵon, poste venis al mi inspiro forlasi la tradicion, por la senfrazo poemo. Vorto estas io alia ol bildo. Pentristoj ŝtupe liberigis el la reala situacio. Nun mi ne plu volas priskribi sed

nur skribi, ĉar skribi estas pli rekte ol priskribi. *Ike ize ive* konsistas el du partoj: poemo kaj bildo. Ĝi estas plua paŝo post *AJN* kaj unua provo de de senfrazo poemo kun ritmo kaj kontrasto.

B: Ĉu vi opinias, ke per bildoj eblas esprimi sin pli facile ol per vortoj?

J: Jes, jam mi rimarkis, ke oni facile komprenas bildojn. Eble ne estas poemo se ne estas frazoj, sed mi volas havi revolucion. Mi daŭrigos mian strebadon en pli evoluigita maniero. En skribita formo la sono de la vorto estas kaŝita, sed sur scenejo aperas kaj vivas la sono, kiam oni laŭlegas la poemojn kun muziko kaj samtempe montras kolorajn bildojn. Mi jam eksperimentis pri tio, kaj tiu eksperimento ĉe junuloj estigis pozitivan reagon, kio stimulis min. En la formo de scenpoemo mi vidas grandan eblecon senfrazigi. Antaŭe mi verkis diversmaniere, nun mi trovis ĝustan vojon, eĉ se tia verkado postulas pli fortan kaj profundan koncentrigon ol antaŭe.

B: Kian laborsistemon vi havas por verki tian poemon?

J: Unue mi kolektas materialon el diversaj ĵurnaloj kaj gazetoj. Kiam registr-

iĝis sufiĉe da materialo, mi elektas vortojn el tiu listo kaj komponas. Antaŭ unu semajno mi ekzemple kolektis "sen"-vortojn kiel "senhalte" kaj "senhaste" el *Monato*. Estis interesa laboro.

B: Ĉu la vortoj elektitaj de vi havas interrilatojn kaj kunligitajn signifojn?

J: Jes, certe ili havas. Kaj mi kombinas vortklasojn alimaniere kaj kontraste: adverbo kaj substantivo. Kontrasto estas baza principo. La frazarango ne estas utila en miaj poemoj, ĉar mia vojo estas alia. Surbaze de miaj spertoj mi verkas karakterizajn poemojn. Mi konstruas lozajn vortpecojn kaj aliaj homoj rajtas rekonstrui ilin laŭplaĉe. Mia intenco estas rompi fraz-sistemon, ĉar vortoj mem havas riĉajn signifojn. La formoj aŭ la aspektoj de vortoj kaj la fonetiko kiel ritmo estas gravaj. Ĉiuj vortoj havas rilaton kun mi kaj ili havas emocipurigan funkcion en mia vivo.

B: Ĉu vi jam antaŭ longe havis tian ideon aŭ ĉu vi ricevis inspiron de iu? Kio aŭ kiu influis vin?

J: Antaŭ longe... Mi neniam pensis pri tio. Tamen estas influoj, unue de modernistoj. Modernisma esprimmaniero similas al la mia. Due, de multaj aliaj en dadaismo kaj surrealismo, ĉar ili riĉigas miajn sentojn kaj ideojn.

B: Ĉu vi pensas, ke viaj verkoj apartenas al la surrealismo?

J: Jes, aparte. Surrealismo estas iamaniere unu paŝo antaŭen aŭ malantaŭen. La surrealismo estis nefigura, sed ĝi donis novajn ideojn al la modernismo, pli da evoluo, ĉar mi forĵetis tradician formon. Miaj verkoj estas unu parto de la strebo evolui novan poemformon.

B: Kion pri novaj planoj? Ĉu vi daŭre verkos en Esperanto?

J: Nun mi okupiĝas pri nova projekto svedlingva. Post tio mi denove povos daŭrigi en Esperanto.

B: Ĉu vi jam en via infanaĝo havis interesecon por poemoj?

J: Ne... Mi ne scias.

B: Ĉu vi povas malkaŝi kelkajn impresplenajn memoraĵojn el via infanaĝo?

J: Mi ne havas tiajn memoraĵojn, sed mi pensas, ke mia infanaĝo estas iamaniere proksima al la nuno. Kiam mi estis knabo, mi laboris pri diversaj projektoj. Poste mi rimarkis, ke tiamaj ideoj ligiĝas al nunaj ideoj. Jam de tiam modernismo fariĝis granda intereso por mi.

B: Kion vi plej ŝatis en la lernejo?

J: Hm... Mi ne povas respondi al tio. Mi ne ŝatis la tiaman lernejan sistemon kaj lasis la lernejon. Tamen poste mi revenis kaj ekokupiĝis pri infangazeto. Kiel

Internacia gimnazio

En Bratislavo, la ĉefurbo de baldaŭ memstara Slovakio, okazis la semajnon post la Universala Kongreso la ĉiujara internacia konferenco de ILEI. En ĝia kadro okazis ankaŭ eksperimenta internacia gimnazio. Gimnazianoj 13- ĝis 16-jaraj dum preskaŭ tuta semajno ricevis lecionojn en esperanto pri temoj tiel malsimilaj kiel matematiko, geografio, literaturo de esperanto, muziko. La partoprenantoj venis el malsamaj landoj, tiel ke la klaso vere estis internacia. Ne ĉiuj gimnazianoj estas sur ĉi tiu foto kun Bratislavo en la fono.

12-jara knabo mi redaktis la infangazeton *Maskerad Drake*, 1952 kune kun mia instruisto. Kelkaj porinfanaj verkistoj kontribuis al la gazeto, i.a. Astrid Lindgren. La unua volumo estis tute mane farita kaj ĝi ne estis bona, tamen iom post iom ĝi pliboniĝis. Ĉion mi mem deŝignis kaj pentris.

B: Aha... Ĉu oni povas diri, ke tiu kapablo de 12-jara knabo finfine trovis la bild-kaj scenpoemon?

J: Eble jes.

B: Antaŭ longe vi eldonis tri librojn kune kun via unua edzino Sonja Åkesson en la sveda. Ĉu vi volas diri kelkajn vortojn pri tiuj libroj?

J: Estas malfacile resumi... La ideo "kune verki" estis mia, kiam ŝi estis en kriza situacio. Kiam ni komencis labori, ni estis forte kaptitaj de tiu amuzega kunverkado. Tio estis vera aventuro. Ni

profunde komprenis unu la alian kaj ŝi solvis diversajn problemojn, kaj ŝi... Ŝi admiris min. Jes, ŝi havis specialan signifon por mi.

Boo Mee Lindblom

Verkoj de Jarlo Martel-Monto (Jarl Hammarberg):

En la sveda:

Bord, duka er! 1964

JA JA JA JA JA JA JA JA JA 1966

Järnvägar järnpiller järnplåtar 1968

Brev från Jarlo 1970

Kun Sonja Åkesson:

Strålande dikter/Nej så fan heller 1967

Kändis, diktberättelse 1969

Hå! vi är på väg 1971

En Esperanto:

AJN 1983

ike ize ive 1991

A J N

La grandformata libro de Jarlo Martel-Monto estas havebla en la EsperantoCentro en Stokholmo. Telefonu pri detaloj!

La unua tutlanda renkontiĝo en Tanzanio

TANZANIO

Nun ĝi okazis, la unua tutlanda renkontiĝo en Tanzanio. Ideo naskita jam en 1988, kiam Jan Setréus kaj mi rondvojaĝis tie. Poste proponita por Tabora kaj por Bunda, nun dum semajno en julio realigita en Dar-es-Salaam. Tanganjika Esperanto-Asocio fariĝis Tanzania Esperanto-Asocio (TEA) kaj plenkunsido konfirmis novan statuton por la asocio kaj elektis ĝian estraron.

Dum la unuaj tagoj de julio kolektiĝis reprezentantoj de la kluboj, ne de ĉiuj, sed de la plej multaj. Entute dudeko da personoj partoprenis. Aliĝitaj eksterlandaj partoprenantoj estis mi kaj mia amikino Eva, kaj surprizo: alvenis Nino Vesella de Italio, kiu skribis la unuan lernolibron en la svahila en 1975 kaj instruis al multaj tanzanianoj. Li partoprenis i.a. la inaŭguron survoje al amikoj por praktiki sian svahilan. Alia surprizo por la partoprenintoj estis la vizito de Horst Gruner el Germanio, kiu en januaro 1993 translokiĝos al Dar-es-Salaam por tri-jara servado ĉe la germana ambasado.

Manipulado per la asocia kaso kaŭzis diskutojn kaj proponon eĉ prokrasti la tutan renkontiĝon, sed ni trovis portempan solvon de tio.

La distriktestro de Dar-es-Salaam partoprenis la inaŭguron kaj esprimis apogon al la Asocio en sia parolado. Salutoj kaj donacoj estis transdonitaj. De Sveda Esperanto-Federacio (SEF) granda kvanto da libroj, de Sveda Esperantista Junulara Unuiĝo (SEJU) T-ĉemizoj, de Eldona Societo ĉapeloj kaj tajpilo al TEA, kaj de kelkaj svedaj kluboj donacoj kaj salutoj al TEA kaj al la tanzaniaj ĝemelaj kluboj. De Hans Bakker, komisiito de Universala Esperanto-Asocio (UEA) por Afriko, venis salutoj kaj bondeziroj al la renkontiĝo. Ĉeestis ankaŭ s-ro Sadallah, membro de la klubo Tanganjika Esperanto-Asocio antaŭ 25 jaroj, kiu multe kunhelpis por oficialigi TEA-n dum 1991, sed kiu ne plu parolas esperanton.

Kun flavaj ĉapeloj kun la vorto ESPERANTO kaj blankaj T-ĉemizoj, la partoprenantoj estis facile rekoneblaj inter la restantaj studentoj kaj dungitoj de Ardhi Institute, kie la renkontiĝo okazis

dum la ferio. Ardhi Institute situas ekster Dar-es-Salaam sur deklivo ĉe la universitato. Ni loĝis en unultaj studentĉambroj kun la restoracio proksime kaj mallonga promeno por atingi la salonojn.

Dum la semajno okazis pluraj renkontiĝoj por diskuti statuton, eĉ ĝis noktomezo. En la kurso por komencantoj partoprenis Clement Mang'anya kaj Eva. Ĉu ŝi estas la nura eŭropano kun tia sperto en Afriko? Progresintoj studis por pliboniĝi. Vesperaj prezentadoj kun kantoj, poemoj, rakontoj kaj etaj konkursoj gvidataj de Matabaro Guillen, Mramba Simba kaj Costantine Mashauri estis akompanataj de kelkaj ranoj ekstere kun impona voĉa forto.

Plurtempe la diskuto revenis al ekonomio kaj la financado de kluba aktiveco. Multaj membroj estas studentoj aŭ sen laboro kaj la membrokotizoj estas malaltaj. Afrika Agado de UEA subtenas la kluban laboron, sed la kluboj serĉas rimedojn por sendependa vivo. Inter tiuj ideoj estas i.a. servado de trinkaĵoj kaj fotado. Per fotilo eblas havigi bonan enspezon en vilaĝoj kaj malgrandaj urboj. Ne multaj posedas fotilon, sed ofte oni volas foti iun familian eventon aŭ simile.

Vendrede estis grava kunsido por trakti la finan proponon pri statuto kaj konfirmi ĝin. La nova statuto enhavas detalan regularon pri elektoj de funkcioj. Sabate matene okazis la unua laŭstatuta jarkunsido kun elektoj. Alia grava punkto estis la ekonomio de TEA. Oni decidis pri 2 000 TZS (tanzaniaj ŝilingoj, ĉ. 32 SEK) kiel kontribuajo de ĉiu klubo. Ĉiuj ankaŭ subtenis la laboron por havigi sidejon en Dar-es-Salaam. Ambaŭ tiuj kunsidoj estis gvidataj de Kilima Lambert Tambwe el Matumaini E.-klubo, kiu brile faris sian laboron.

Jen la novelektita estraro de TEA:

<i>prezidanto</i>	Mramba Simba
<i>sekretario</i>	Costantine Mashauri
<i>kasisto</i>	Charles K Hiza
<i>estrarano</i>	Kilima Lambert Tambwe
<i>estrarano</i>	Clemant Mang'anya

Hiza kaj Mang'anya estas elektitaj por unu jaro, la aliaj por du jaroj. Kiel revizoroj estas elektitaj Bilimba Mateso, Dar-es-Salaam kaj Nyabanga Chirimi, Urambo. Elektoprepara komitato por la venontjaraj elektoj estas Dieudonné Kenge el Kigwa, Maswi Sosthenes el Dar-es-Salaam kaj Jayrousy Eliakimu el Mwanza.

La ministro pri edukado devis, pro longigo de la laboro kun la ŝtata buĝeto, sendi reprezentanton por ĉeesti dum la fermo de la renkontiĝo. Vespere oni prezentis la renkontiĝon en la landa novaĵelsendo de la radio.

La grupo, kiu preparis la renkontiĝon konsistis el Costantine Mashauri, Maswi Sosthenes, Nyampiga Njerembe, Clement Mang'anya kaj Israel Kumbo. Ili meritas dankon pro siaj kontribuajoj al la sukceso de la renkontiĝo. Specialan dankon al Costantine, "la spino de esperanto en Tanzanio" laŭ komuna amiko.

Ĉu vi, amiko, havas neuzatan fotilon por donaci al tanzania klubo? Ĉu vi pretas kontribui mone por havigi fotilojn aŭ por realigi Esperanto-centron en Dar-es-Salaam? Ĉu vi pretas korespondi kun juna tanzaniano por helpi progresigi lian aŭ ŝian lingvokapablon? Ĉu via klubo volas aliĝi al la sved-tanzania ĝemelaro? Kontaktu SEF, Esperanto-Centro, Brunns-gatan 21, 111 38 STOCKHOLM, tel 08-11 74 34, aŭ rekte kun Anita Dagmarsdotter, Mariehamns-gatan 18, 164 79 KISTA, tel 08-751 73 79 (hejme). Mondonaco kompreneble ankaŭ estas bonvena al la konto de SEF.

90-minutan sonbendon de la renkontiĝo kun svahila parolado dum la malfermo, anglalingva parolo de s-ro Sadallah kaj diversaj prezentadoj kaj intervjuo en esperanto estas mendebla ĉe Anita Dagmarsdotter, poŝtĝirkonto 449 48 91-7, por 50 kronoj.

Anita Dagmarsdotter

Paroli kun gazetaro: Konsiloj por informado

Antaŭrimarko: Ĉi tiuj konsiloj ĉefe validas por la plej oftaj okazoj de kontaktoj inter esperantistoj kaj ĵurnalistoj, nome sur loka (urba, regiona) nivelo. Kun modifoj ili tamen estas aplikeblaj ankaŭ por aliaj niveloj (ekz. faka revuo, tutlanda gazeto, inform-agentejo k.s.).

1. Mankas intereso pri Esperanto

Konsciu, ke ĵurnalistoj – same kiel la ĝenerala publiko – scias preskaŭ nenion kaj ankaŭ ne havas intereson pri Esperanto. En multaj landoj, precipe okcidentaj, la homoj opinias, ke la lingvoproblemo estas solvita per la disvastigo de la angla lingvo. Ĵurnalistoj kutime scias ĉi tiun lingvon kaj aplikas (devas uzi) ĝin en sia profesio. Krome konsciu, ke helpe de gazetoj vi ne povas konvinki homojn pri la valoro de Esperanto: el ĉiuj studoj pri akceptemo de legantoj oni scias, ke ili akceptas argumentojn nur, se tiuj konfirmas iliajn jamajn konvinkojn, opiniojn, sintenojn ktp.

2. La limigita celo de informado helpe de la gazetaro

El punkto 1. sekvas, ke per informado pri Esperanto en gazetoj ni maksimume povas vekti la intereson de latentaj simpatiantoj. Tamen, laŭ la ĝenerala sperto, ties nombro estas sufiĉe granda. Do valoras la penon helpe de la gazetaro ne nur vekti ilian intereson sed ankaŭ vivteni ĝin, ĉar el simpatiantoj estiĝas foje adeptoj. Tial necesas konstanta informado pri Esperanto – kun tiu ĉi limigita celo.

3. Persona kontakto kun ĵurnalistoj

Por sukcesi ĉe redakcioj estas grave havi personan kontakton al la respondeca redaktoro almenaŭ unu fojon. Do vizitu la redakcion kaj prezentu vin al la ĵurnalistoj. Kunportu informan materialon (ne tro multan) kaj sobre klarigu, kio estas Esperanto (se li tute ne scias); respondu trankvile liajn demandojn, eĉ se ili estas plej stultaj (en viaj oreloj). Informu lin pri via klubo kaj invitu lin al vizito, atentigu lin pri temoj taŭgaj por raporto aŭ intervjuo. Demandu pri teknikaj aferoj (al kiu sendi manuskriptojn, kiun alvoki telefone ktp.).

4. Raportoj kaj manuskriptoj

Se temas pri grava programero en la vivo de via klubo, estas konsilinde verki koncizan antaŭ-raporton ĉ. unu semajnon anticipe; indiku precize daton, lokon, temon ktp., por ke potencialaj interesitoj povu veni. Eventuale pensu ankaŭ pri pagita anonco.

La plej ofta formo de informado estas raportoj pri okazintaj eventoj. Gravus, ke vi ne atendu tro longe antaŭ ol verki manuskripton: faru tuj la saman aŭ postan tagon kaj transdonu/sendu ĝin senprokraste. Ne pre liveru manuskripton tajpitan laŭ ĵurnalismaj reguloj (vidu pri tio en *Manlibro pri ĵurnalismo*).

Se temas pri evento en la ĝenerala E-movado ekster via urbo (ekz. UK), tio kutime ne interesas lokan ĵurnalon. Ta-

men, se vi lerte enplektas lokan rilaton, vi povas tamen lanĉi raporton eĉ pri UK en loka ĵurnalo.

5. Gazetara konferenco, intervjuo

Tiuj ĉi metodoj por informi la publikon pri Esperanto helpe de ĵurnalistoj devas esti ligitaj al tute konkretaj gravaj aferoj kaj eventoj. Aranĝi gazetaran konferencon indas nur en granda urbo kun pluraj redakcioj gazetaj, radiofoniaj kaj televidaj. Inviti al intervjuo tamen eblas ankaŭ okaze de pli ordinaraj aferoj kaj temoj; sed gravas, ke la intervjuato estu lerta homo, kiu ne falas en la kaptilojn de ĵurnalistoj.

Stefan Maul

(el revuo *Influo*, junio 1992, laŭ preleĝo farita dum UEA-seminario pri informado en la slovaka urbo Proprad ĉi-printempe.)

Lokaj kaj regionaj radiostacioj estas idealaj por penetri. Ili ofte havas problemojn pri plenigo de la elsendotempo. Oni pensu ekz. pri intervjuoj kaj konversacioj okaze de nekutima evento, kiel vizito de gasto el ekzotika lando aŭ kongreso ktp. Radiostacioj nepre volas raportojn pli frue ol la gazetoj, do antaŭ aŭ dum iu evento, neniam poste. Se oni sendas informon pri iu evento, oni ankaŭ aldonu telefonnumeron, kie eblas kontakti la organizantojn dum la evento. Oni anticipe ekzercu sin, precipe pri konciza respondado sen antaŭpreparo. Ideale estas ilustrati intervjuon per bonkvalita muziko en Esperanto.

Thomas Bormann

(radioĵurnalistoj)

Ni ofte prezentas Esperanton kiel la solvon de la lingvoproblemo, sed ĵurnalistoj konsideras ĝin kiel solvon de iuj esperantistoj por siaj problemoj. Ni prezentu kion ni kapablas solvi.

Stefan Maul

UEA kolektas poŝtmarkojn

por vendi ilin. Tiamaniere UEA ĉiujare gajnas monon, kiun la organizaĵo uzas en la laboro por esperanto. Vi povas helpi al UEA:

- ĉiam uzante belajn poŝtmarkojn skribante al UEA, kaj
- sendante uzitajn poŝtmarkojn sur elŝiritaj leteranguloj al: UEA, Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, Nederlando

Ankoraŭ pri komputiloj kaj supersignoj

En *La Espero* 3/1992, paĝoj 9-10, Franko Luin skribas pri la komputila traktado de supersignitaj literoj. Ĉar ekzistas pluraj metodoj trakti ilin, mi dezirus ion aldoni.

Mi uzas la kompostan sistemon T_EX (oni prononcas [teĥ], kiel en teĥniko; temas pri la grekaj literoj τεχ). Per ĝi eblas komposti matematikajn tekstojn plej komplikajn. La problemoj de la esperantaj supersignoj estas nenio kompare al la simboloj necesaj por verki matematike.

La sistemo T_EX estas elpensita de la usona matematikisto Donald Knuth. Ĝi nun estas kvazaŭ norma por ĉia matematika kompostado. Gvida ideo estas, ke oni uzas ordinarajn literojn por reprezenti matematikajn simbolojn, do ĉio estas tajpebla kaj videbla kiel ordinara teksto, kiun la komputilo nur post speciala ordono kompostas. Ekzemple la matematika simbolo por integro, do ∫, estas entajpebla kiel la sinsekvo `\int`. Ĉi tie la inversa tranĉostreko `\` estas simbolo indikanta, ke sekvas ia komando. Do neniel estas surprize, ke `\^` signifas "metu ĉapelon super la sekvantan literon". Por ekhavi ĉ oni do tajpas `\^c`. Same `\u` signifas "metu hoketon super la sekvantan literon", do `\uu` donas ŭ. simile `\vs` do-

nas ŝ. Sed kompreneble oni povas meti la supersignon sur iun ajn literon: `\a`, `\b`, `\c` same bone kiel `\A`, `\B`, `\C` aŭ `\a`, `\b`, `\u`; `\AA`, `\BB`, `\U`.

Se oni metas la ĉapelon sur `j`, oni ekhavas `\j`, kiu ja ne estas la esperanta litero `j`. Oni tial unue senpunktigas la literon kaj metas la ĉapelon sur la senpunktitan `j`, tajpante `\^j`.

Avantaĝo de tiu sistemo estas ke, se oni volas sendi tekston per komputilreta poŝto, oni uzas nur la sensupersignajn literojn, krom tiu inversa tranĉostreko (`\`). Do transsendo de tuta matematika dokumento en Esperanto, kun multaj simboloj kaj ĉiuspecaj literoj, estas tute normala kaj ĉiutaga afero.

Sed, kompreneble, vi povas objeti, ke oni devas tajpi tri simbolojn (`\^c`) por havi la solan literon `ĉ`. Tio ja postulas multan tajpadon por vorto kiel `\ja\uudo`. Fakte en la komenco mi tajpis tiel. Mi povas atesti, ke ne estas tre lacige. Sed estas tamen kompreneble pli bone havi unu klavon por unu litero, same kiel la sveda `\a` estas pli rapide tajpebla ol la sinsekvo `\^a`, kiu estas la T_EX-metodo reprezenti ĝin.

Jen la punkto, kie menciindas alia programo, nome SMACS, per kiu eblas

redifini ĉiujn klavojn. Se oni volas, oni povas redifini ekzemple la klavon `x` kiel `ŝ` kaj `q` kiel `ĉ`, ktp. Sed mi persone preferis ne fari tion, ĉar eĉ se oni tajpas esperante, oni de tempo al tempo bezonas la neesperantajn literojn `q`, `w`, `x`, `y`, `â`, `ö`, ekzemple en nomoj aŭ matematikaj formuloj. Tial mi uzis la alt-klavon; mi difinis `alt+c` (samtempa uzo de la alt-klavo kaj la `c`-klavo) kiel `ĉ` kaj `alt+u` kiel `ŭ`, ktp., ĉar mi opinias tiun sistemon plej facile memorebla. Ja ŭ estas ia alternativa `u`, ĉu ne? Sed ĉiu povas elekti siajn proprajn difinojn kiel ajn.

Per tiu redifina programo SMACS la tajpado de Esperanto estas tre rapida, kaj la fina produkto, la kompostita paĝo, estas tre kontentiga. Oni tajpas `[alt+j]a[alt+u]do` kaj ricevas la vorton `jaŭdo`.

Ni povas konstati, ke ekzistas tre bonaj solvoj de la supersigna demando. La problemoj ne estas, ke ne ekzistas solvoj, sed ke ne ekzistas ununura solvo, do unika reprezento de la specialaj esperantaj literoj. Sed pri la facileco de tajpado, pri la kompostado kaj pri dissendebleco de datenaj dosieroj oni ne povas plendi.

Christer Kiselman

Till årets slut

360

kronor

Ordbok Svenska-Esperanto.

Ca 500 sidor, inbunden. Med de nyaste orden. Priset inkluderar moms och porto.

Postgiro 578-5, Esperantoförlaget

Fnytsning...

En söndag i slutet av maj berättade en bekant till mig, som under några år haft en juveleraraffär på Kommendörsgatan i Stockholm, följande episod:

Han hade en utländsk kund i sin affär en dag, när en typisk Östermalmsdam, som han uttryckte det, kom in i affären. Hon strövade lite omkring, tittade på de utställda varorna och väntade. Men mest lyssnade hon på de två herrarna, som inte talade svenska med varandra.

Det blev hennes tur så småningom. Mitt under visningen av några varor frågade hon: "Var det italienska ni talade med herrn som gick?"

"Nej", svarade min bekant och fortsatte sin visning. Efter ett tag frågade damen igen:

"Var det spanska?"

"Nej", blev åter min bekants korta svar.

Efter en stund frågade damen, nu påtagligt irriterad: "Men säg mig, människa, vad var det för språk?"

"Esperanto", svarade min bekant. Då fnyste damen föraktfullt och gick.

En likadan föraktfull fnytsning åt esperanto kom från GF i *Aftonbladet*, och det samma söndag som jag hörde berättelsen om Östermalmsdamen, med den skillnaden att GF tar den österrikiske filosofen Wittgenstein till hjälp för att uttrycka sitt förakt. Ett planerat språk kan, enligt Wittgenstein, aldrig bli ett språk.

Visst är esperanto ett konstruerat språk, planerat vid skrivbordet. Det är det som är dess styrka. Genom att det är planerat kan alla fallgropar, som gör inlärningen av ett främmande språk så tidsödande, undvikas och språket göras lättare. Esperanto är inte det enda språket som kom till på detta sätt.

Men det är inte ändelser, grammatiska regler, böjningstabeller, detaljer som Wittgenstein retar sig på, som är ett språk. De är bara ett sätt att beskriva språket.

Ett språk uppstår när någon gör en plädering för sina idéer och blir förstörd; när en mor viskande läser en saga åt sitt sömniga barn; när en far skriker åt sin son "för femtielfte gången: lägg undan Fantomen och ta fram din fysikbok!"; när en yngling friar till sin blivande fru

Tre utila libro

Hodiaŭ mi ricevis dikan koverton el Nederlando en mia poŝtkesto. Mi ek-komprenis, ke estas Jarlibro de UEA (Universala Esperanto-Asocio), kaj sen-hezite (*utan att tveka*) tuj mal-fermis la koverton. En ĉiu jaro mi kun granda entuziasmo, tra-foli-umas (*bläddra igenom*) la libron. Ĝi estas tre utila (*användbar*) por esperantistoj.

En la libro oni povas legi bazajn informojn pri UEA kaj pri ĝiaj servoj (*tjänster*). La libroservo vendas librojn el la tuta mondo; Koresponda Servo Mondskala havigas (*skaffa*) al esperantistoj korespondantojn (*brevvän*); Lingva servo respondas al lingvaj demandoj kaj Foto-Servo pri Zamenhof kolektas fotojn pri L. Zamenhof, la kreinto de esperanto.

En Jarlibro oni ankaŭ trovas informojn pri 69 landaj esperanto-organizaĵoj, sed la mapo de Eŭropo tiel rapide ŝanĝiĝas, ke la plej novaj landas asocioj ankoraŭ mankas. Aparta ĉapitro troviĝas (*finns*) pri Tutmonda Esperantista Junulara Organizo.

Ekzistas kvindek tri diversaj fakaj asocioj por esperantistoj kun la samaj profesioj (*yrke*)aŭ intereso, ekz. (=ekzemple,

till exempel) por ĵurnalistoj, blinduloj, vegetaranoj kaj kristanoj. Ekzistas ankaŭ informoj pri tri akademioj: Akademio de Esperanto, kiu esploras la lingvon esperanto, kaj du sciencaj akademioj, kiu uzas esperanton.

En la jarlibro ekzistas ankaŭ ĉapitroj pri esperanto kaj edukado, esperantaj bibliotekoj, politikaj esperanto-organizaĵoj, muzikistoj kaj aktoroj (*skådespelare*), kiu uzas esperanton k. t. p. (=kaj tiel plu, och så vidare).

Fine la jarlibro enhavas liston de pli ol 2000 delegitoj (*delegat*), en centoj da landoj (*hundratal*), kiu pretas helpi al aliaj esperantistoj dum vojaĝoj, pri hobiaj aŭ en profesiaj aferoj.

La jarlibron, kiu estas 357-paĝa, oni ricevas se oni fariĝas membro de Universala Esperanto-Asocio. La 127-paĝa gvidlibro estas malpli multekosta, kaj enhavas ĉion krom (*utom*), la listo de la delegitoj.

La jarlibro aŭ la gvidlibro estas bonega helpo por ĉiu esperantisto. Se vi volas havi ĝin tuj, aliĝu jam por 1992 al UEA.

Leif Nordenstorm

Aliĝu al UEA

Sendu viajn kompletajn nomon kaj adreson, profesion kaj naskiĝdaton kun via kotizo (vidu suban tabelon, kiu enhavas la kotizojn por 1992!) al via landa peranto: S-ino Lisbet Andréasson, Södra Rörum pl 455, 242 94 Hörby, poŝtĝiroy 14 74 29-5, Esperantoforbundets specialkonto.

MA	Membro-Abonanto (Ricevas la jarlibron kaj revuon Esperanto)	290 SEK
MA-T	Juna Membro-Abonanto (ĝis 29 jaroj - ricevas ankaŭ Kontakton)	290 SEK
MJ	Membro kun Jarlibro (ricevas la Jarlibron, sed ne la revuon)	115 SEK
MJ-T	Juna Membro kun Jarlibro (ĝis 29 jaroj - ricevas ankaŭ Kontakton)	115 SEK
MG	Membro kun Gvidlibro (minimuma kategorio)	50 SEK
DM	Dumviva Membro (ricevas la Jarlibron kaj revuon dum la tuta vivo)	7250 SEK

och får ett svar; när två arbetskamrater resonerar sig fram till en lösning av det problem dom hamnat i; även när två onyktra skäller på varandra utan att egentligen veta varför. Om det görs på svenska, quechua, slovenska eller esperanto har ingen som helst betydelse. Vad som är viktigt är att det finns en som säger det och en som förstår det sagda.

När min son kommer fram till mig och pussar mig på kinden och säger mig,

på esperanto: "Du är världens bästa pappa", nog förstår jag det! Och då spelar det ingen roll hur mycket Östermalmsdamer, Wittgenstein eller GF fnyser åt esperanto. De visar, med sitt förakt, inget annat än sin okunnighet.

Nog pratar vi alla i nattmössan då och då, GF. Synd bara att några publice-rar sitt nattmösseprat.

Esperantist

Esperanto en radio

Programoj aŭskulteblaj en Svedio. La informoj validos ekde la 27-a de septembro 1992.

Sveda tempo	Stacio	Frekvenco kHz
05.05-05.30 (Di)	Wien	6155; 13730; 15410
06.40-06.55 (Ĵa)	Vaticano	1611; 6185; 7365
6.45-07.00	Falköping	90,8 MHz (Aŭskultebla nur surloke)
10.20-10.30 (Di)	Tallinn	1035; 5925
10.30-11.00 (Ma)	Malmö	89,2 MHz (Aŭskultebla nur surloke)x
12.00-13.00	Uppsala	99 MHz (Aŭskultebla nur surloke)
14.05-14.30 (Di)	Wien	6155; 11780; 13730; 21490
15.30-15.55 (Ĉiutage)	Warszawa	6095; 7285; 11815
17.30-17.45 (Ĵa)	Falköping	90,8 MHz
19.00-19.15 (Ma)	Västerås	92 MHz (Aŭskultebla nur surloke)
19.30-20.00 (Di)	La Habana	11950; 15435; 17770
21.00-21.30 (Ĵa)	Malmö	90,2 MHz (Aŭskultebla nur surloke)
21.00-21.30 (Ve)	Malmö	89,2 (Aŭskultebla nur surloke)
21.20-21.30 (Di)	Vaticano	1530; 6245; 7250; 11740
22.00-22.30 (Ĉiutage)	Beijing	74.70; 7470; 9965
22.00-22.20 (Sa)	Roma	7275; 9710; 11800
22.15-22.30 (Ĵa)	Tallinn	1035; 5925
22.30-22.55 (Ĉiutage)	Warszawa	1503; 5995; 6095; 6135; 7270; 7285
23.00-23.20	La Habana	17770

Informoj pri ŝanĝiĝoj estas bonvenaj al la redaktanto de *La Espero*.

Nekrologo

Åke Blomberg

Förre avdelningschefen Åke Blomberg avled den 8 juni. Han var född den 25 februari i Lidköping, där han var bosatt hela sitt liv.

Åke Blombergs stora fritidsintresse var sedan ungdomen esperantorörelsen. Under en lång följd av år var han ordförande i Lidköpings Esperanto-klubb. Han var också under en period redaktör för *La Espero* och ordförande i Esperantoförbundet. Han gjorde många resor till andra länder och hade ett stort nät av internationella kontakter.

Också inom ABF har han varit aktiv. Han har tillhört styrelsen för Lidköpings ABF och var på 50- och 60-talen ordförande i Skaraborgs ABF-distrikt.

Åke Blomberg tillhörde socialdemokraterna och bland hans förtroendeuppdrag kan nämnas att han var revisor i Lidköpings kommun.

Han sörjes av systemen Maj med familj samt släktingar i Sverige och USA.

Minoritataj popoloj kaj lingvoj en Nordio Lingvoproblemoj en Eŭropo

30 oktobro-2 novembro 1992
en la Nordia Popola Atlernejo, Kungälv, Svedio

Lingva seminario sub aŭspicio de:

La Esperanto-asocioj de Danio, Finnlando, Islando, Norvegio kaj Svedio, Sveda Esperanto-Instituto kaj Monda Kunagado por Eduko, Scienco kaj Kulturo; en kunlaboro kun la Samea Societo de Gotenburgo

El la provizora programo:

Minoritatoj en Nordio – superrigardo • La arktaj popoloj – sameoj kaj eskimoj • La samea kulturo (kun arta programo) • La historio de la sameoj • Lingvaj problemoj en la Eŭropa Komunumo – prezento de solva projekto • Tateroj en Norvegio kaj aliaj nordiaj landoj • La islanda, nia komuna pralingvo nordia • Pri la samea kaj tatera kulturoj (kun programo) • Unesko kaj ĝia protekto de minoritatoj • Monda Kunagado – kio estas tio? • Lernolibro de Esperanto en samea lingvo (propono) • Ekskurso al *Bohus*, ekspozicio kun samea tendo k.a. • Festvespero, popoldancado, kontribuoj de la partoprenantoj • Nordia Konsilantaro kaj la Nordia Asocio – ilia signifo por la minoritataj lingvoj • Kion

signifas la lingvo kaj la propra kulturo por la identeco de homo? • Ĉu Esperanto povas esti minaco kontraŭ la malgrandaj lingvoj?

Aliĝo

Prezroj (en SEK): Antaŭ 921002 Post 921002

Seminario kaj plena pensio en unu- aŭ dultita ĉambro	2.150	2.200
Nur seminario	300	325

Pagu al poŝtgira konto 493 85 49-5 aŭ al banka konto 6691-213 773 562, Svenska Esperanto-Institutet.

Samtempe anoncu vian aliĝon al Märtha Andreasson, L Tolsereds väg 2265, 425 42 Hisings Kärre, tel: 031/57 11 33. Ŝi ankaŭ donas pliajn informojn pri la seminario.

Vikingoj mortigis vidvinojn

Multaj homoj scias, ke en Hindio ekzistis kaj ankoraŭ ekzistas la terura moro vidvino-bruligado (*änkebränning*), konata per la sanskritlingva vorto "sati". Tamen nur malmultaj svedoj scias, ke preskaŭ la sama moro ekzistis ankaŭ en multaj aliaj landoj, i.a. (= inter aliaj, *bland annat*) en Nordio, dum la ferepoko ĝis la alveno de kristanismo.

Multaj arkeologie elfositaj (*utgrävd*) sepultejoj (*grav*), atestas pri tio, ke en la tombo (*jordgrav*) aŭ cindra sepultejo (*brandgrav*) kuŝis kaj viro kaj virino. Ankaŭ antikva literaturo atestas pri tiu tradicio. Konata estas la araba verkisto Ibn Fadlan, kiu en la komenciĝo de la deka jarcento (*niohundratalet*) priskribas, kiel la popolo "ar-Rûsiya" – ni ne scias ĉu temas pri vikingoj el Roslagen en Svedio aŭ pri rusoj – mortigas multajn bestojn kaj unu sklavinon (*trälamma*), kiun ili bruligas kune kun la kadavro de sia morta ĉefo (*hövding*).

Ankaŭ sklavoj

Oni trovis ankaŭ multajn sepultejojn, en kiuj liberaj viroj entombiĝis kun mortigitaj sklavoj. En Bollstanäs en Uppland oni

trovis sepultejojn, kun unu bruligita viro kaj du senkapigitaj sklavoj. La kranioj de la sklavoj estis frakasitaj antaŭ la entombigo. Dekoj da similaj sepultejoj estas trovitaj en Nordio. La sklav-skeletoj ofte havas la brakojn en pozicio, kiu atestas pri tio, ke la sklavoj estis surdorse katenitaj (*bakbunden*).

Mortigado de vidvinoj kaj sklavoj ĉe sepulto estas konata ankaŭ el aliaj eŭropaj popoloj, en Sumerio, Egiptio, Ĉinio, Japanio, Afriko kaj en aliaj landoj. Ankoraŭ en 1912 la japana generalo Maresuke Nogi mortigis sin per glavo dum la entombigo de la imperiestro.

Samtempe la edzino de la generalo faris la samon.¹

Multaj kialoj

La kialoj de tiu ĉi terura rito estas multaj. La vidvino volas fuĝi for de la funebro (*sorg*) kaj de la malfacila vivo de la vidvino, kaj kune kun la edzo atingi la regnon de la mortintoj. Laŭ la tiama kredo, la mastro (*husbonde*) – ĉar nur riĉuloj ricevis akompananton ĉe la sepulto – bezonis edzinon kaj servistojn en la regno de la mortintoj.

Leif Nordenstorm

¹ Nakamura: Enciklopedieto Japana, 1964, p. 64.

Nomoj de jarcentoj en esperanto

(p.K. = post Kristo, *efter Kristus*)

1–100	p.K. = la unua jarcento (<i>första århundradet</i>)
101–200	p.K. = la dua jarcento (<i>andra århundradet, etthundratalet</i>)
901–1000	p.K. = la deka jarcento (<i>tionde århundradet, niohundratalet</i>)
1801–1900	= la deknaŭa jarcento (<i>nittonde århundradet, artonhundratalet</i>)
1901–2000	= la dudeka jarcento (<i>tjugonde århundradet, nittonhundratalet</i>)
2001–2100	= la dudekunua jarcento (<i>tjugoförsta århundradet, tjugohundratalet</i>)
2001–3000	= la tria jarmilo (<i>tredje årtusendet</i>)

Tra la lando

Gazetoj atentis en Oskarshamn

La Sveda esperanto-kongreso en Oskarshamn 22–24 majo estis sukcesa pro multaj kialoj. La ĵurnaloj *Oskarshamns tidning* kaj *Oskarshamns nyheter* publikigis dek unu diversajn artikolojn pri esperanto dum la unua duonjaro. Jam en januaro aperis la unua informartikolo pri la estonta kongreso. En majo aperis artikoloj pri la kongreso ĝenerale, pri libroj, kulturo kaj intervjuetoj kun la aranĝantoj Kerstin Rohdin kaj Harold Brown. La ĵurnalistoj interesiĝis ankaŭ pri la pola artisto Jerzy Fornal, pri la germana

docento Erich-Dieter Krause, pri la denaska esperantisto Janko Luin, pri Ulf Ribers kaj lia eldona agado kaj pri artekspozicio kun esperantoparolantaj artistoj. Bonega reklamo por esperanto.

Valdemar Langlet

En la jarkunveno en Oskarshamn, SEF akceptis proponon el Norrköping, ke oni festu la "Tagon de Valdemar Langlet". Jam ĉi-jare okazis tia festonado en Katrineholm. Holger Wigertz, eksĉefredaktisto de la ĵurnalo *Katrineholms-kuriren* parolis pri la humanisma agado de la esperantisto Langlet en Hungario dum la dua mondmilito.

Ĝemelaj kluboj en Tanzanio

Kreskas la nombro de ĝemelaj esperanto-kluboj en Svedio kaj Tanzanio. Ĉis nu ekzistas la jenaj ligoj: Mellanskåne–Bunda; Stokholmo–Mandeleo, Gävle–Muungano, Västerås–Tanga, Upplands Väsby–Dar-es-Salaam, Motala–Pwani, Lund–Victoria. Krome Sveda Esperanto-Federacio ĝemeligis kun Tanganyika Esperanto-Asocio.

La plej grava celo de la ĝemelklubaj agado estas, ke oni progresu en la lingvoscio per interŝanĝo de leteroj.

(La esprimo "ĝemela klubo" tradukiĝas kiel "vänklubb" en la sveda.)

Efterlängtnad ordbok

Ebbe Vilborg: **Ordbok Svenska-Esperanto**. Esperantoförlaget, Malmö 1992. 478 s., ca 50.000 uppslagsord. 360 kr.

När jag för tolv år sedan började studera esperanto var jag tvungen att på ett tidigt stadium lära mig hantera *Plena Ilustrita Vortaro*, eftersom de svenska ordböcker som fanns var alltför ålderstigna. Nu är allt plötsligt annorlunda. Den så länge efterlängtnade *Ordbok Svenska-Esperanto* av Ebbe Vilborg har äntligen kommit ut.

Vilborgs ordbok har en lång och komplicerad tillkomsthistoria. Egentligen borde den ha utkommit för åtminstone tio år sedan, men en lång rad av omständigheter har försenat den. Ordbokens historia utgör ett panorama över boktryckarkonstens datorisering. Mer än en gång har textmaterialet mödosamt överförts från ett föråldrat system till ett modernare. Inte bara Vilborg, utan ett flertal inblandade medarbetare har här lagt ner ett mycket stort arbete.

Att recensera en ordbok är inte lätt. Man kan ju knappast läsa igenom hela boken som en roman. Om en ordbok är bra eller dålig visar sig först efter en längre tids praktisk användning. Denna anmälan får därför ses som en ytterst preliminär bedömning.

Rent utseendemässigt får ordboken högsta betyg. Texten är tydlig och lättläst. Trycket är utmärkt: Bindningen ser ut att kunna hålla för åratals hårdhänt användning. En ordbok ska ju inte bara stå i bokhyllan och se vacker ut, utan också användas flitigt.

De första gångerna jag bläddrade i boken frapperades jag av hur många intressanta ord jag omedelbart hittade. De äldre ordböckerna utmärktes snarare av alla ord som saknades. Med förtjusning noterade jag det ena ordet efter det andra som man inte alls kunde kräva att finna, men som ändå fanns där. I förordet sägs att författaren har strävat att ta med facktermer som kan anses vara av allmänt intresse. För att testa detta tog jag på måfå en svensk tidningsartikel (om arbetsmarknadsfrågor), och notera-

de de fackord som de flesta skulle behöva slå upp vid en översättning till esperanto. Här är resultatet:

investeringsprojekt

investo-projekto (orden fick sökas var för sig)

sysselsättning

dungiteco

anläggningsarbetare

installaboristo

LO

Konfederacio de Svedaj Sindikatoj

arbetsmarknad

labormerkato

arbetsökande

labor-aspiranto (orden fick sökas var för sig)

utbildningsplats

edukad-loko (orden fick sökas var för sig)

ungdomsskola

junular-lernejo (orden fick sökas var för sig)

vuxenutbildning

instruado al plenkreskuloj

högskola

universitato, altlernejo

beredskapsarbete

krizokaza laboro

Kommunalarbetarförbundet

???

hushåll

familio, hejmanaro (?)

fastighet

domo (?)

lågkonjunktur

malalta konjunkturo, depresi(et)o, malprosperiĝo

substitut

substituaĵo, anstataŭaĵo

privat tjänstesektor

privata/ne-ŝtata servo-sektoro

(ordet "servo" fick sökas för sig)

näringsliv

industrio

företagsamhet

entreprenemo

bransch

branĉo

I de flesta fall gav ordboken genast en bra översättning. I några fall fick jag

söka delar av ordet på olika ställen och sätta ihop dem själv (*investoprojekto, laboraspiranto, edukadloko, junularlernejo, privata servosektoro*). I några fall (**fastighet, hushåll**) passade kanske inte översättningen så bra i sammanhanget. Och i ett fall (**Kommunalarbetareförbundet**) fick man lita till sitt eget omdöme och snickra ihop "*Federacio de Komunumaj laboristoj*" i stort sett på egen hand. På det hela taget ett imponerande resultat.

Enligt förordet har mycket arbete lagts ned på fraseologi och fasta uttryck, ett område som ofta orsakar problem för esperantister. Det är ju inte alltid så lätt att avgöra vilka uttryck som fungerar internationellt. Här erbjuder ordboken en rikedom av fraser. Till exempel: *kutimiĝi al sia ofico/laboro* (bli varm i kläderna); *malgraŭ mia plej bona volo* (med bästa vilja i världen); *estu konvinkita pri tio!* (det kan du skriva opp!); *perei kun viroj kaj varoj* (sjunka med man och allt); *mi fajfas pri tio* (det skiter jag i); *kiel venenitaj musoj* (som yra höns); o.s.v. Dock sökte jag förgäves en översättning av det omdiskuterade uttrycket "att hänga på låset".

Ordboken följer i allmänhet *Plena Ilustrita Vortaro (PIV)*, som ju i praktiken är normerande. De ord som inte finns med i PIV eller dess supplement är tydligt utmärkta med en ring, och finns dessutom samlade i ett "Lexikografiskt bihang" med angivande av källor.

Även egennamn finns med. Bl.a. får vi äntligen lära oss att tala om *Miki Muso* (Musse Pigg), *Superhomo* (Stålmannen), *Donaldso Anaso* (Kalle Anka), *Ruĝkufulino* (Rödluan) och *Popajo* (Karl Alfred). Men intressantast är väl namn på länder. Vilborg har föredömligt följt Esperantoakademins normer. Man kan bara hoppas att andra ordboksförfattare följer hans exempel, så att bruket av landsnamn kan bli mer enhetligt i framtiden. Vilborg nämner dessutom en del vanligt förekommande former som inte följer Akademien, och det är naturligtvis bra. En ordbok måste ju registrera det faktiska bruket. Dock saknas en del extremt vanliga varianter. För **Mexico**

anges endast den officiella formen *Meksiko* (som definitivt är den bästa), medan den i praktiken vanligaste formen *Meksikio* helt förbigås. Visserligen bör formen *Meksikio* undvikas, men den borde ändå ha nämnts i ordboken. För länder avleda av folkslagsnamn anges i allmänhet både *ujo-* och *io-*formen, helt enligt akademins rekommendation, men i vissa fall har *ujo-*formen glömts bort (*Jugoslavio*, *Ukrainio*, *Koreio*, m.fl.). För **Sverige** anges tre former: *Svedujo*, *Svedio* och *Svedlando*. Den vanligaste av dessa är *Svedio*, men i ordboken används genomgående *Svedlando* i olika fraser trots att den formen numera är mycket ovanlig. Många nya länder har kommit till under de senaste två åren, något som orsakar huvudvärk för lexikon- och ordboksförfattare. Vilborgs ordbok klarar sig bra: *Ukrajno*, *Belorusujo* (Vitryssland), *Kirgizistano*, *Armenujo*, *Kartvelujo* (Georgien), *Makedonujo*, *Kroatujo*, *Slovenujo* och de baltiska staterna finns alla med. Saknas gör dock *Azerbajĝano*, *Taĝikistano*, *Turkmenistano* och *Kazaĥistano*.

På det hela taget är Vilborgs ordbok mycket bra, men en del småsaker att gnälla på finns det förstås.

Bruket av små och stora bokstäver förefaller ogenomtänkt. I allmänhet skrivs här adjektiv avledda av egennamn med liten bokstav, vilket också är det vanligaste språkbruket: *pilzena biero*, *florenca*, *pariza*, m.fl. Men flera avvikelser finns, t.ex.: *Farenhejta skalo*, *Rentgenaj radioj*, *Sizifa laboro*, *Oksforda movado*. Folkslag skrivs med liten bokstav, med undantag för folkslaget *Latinoj*. Språket **latin** skrivs dock *latino*, trots att det är ett egennamn. Språknamnet *Esperanto* skrivs helt korrekt med stor bokstav. Vilborg nämner dock i inledningen att han skrivit så "med tvekan". Varför tveka? På samma ställe skriver Vilborg att han för veckodagar och månader använder liten begynnelsebokstav i enlighet med svensk tradition. Det förefaller mig litet egendomligt att hänvisa till speciella svenska traditioner för esperanto. Esperanto är ju ett internationellt språk.

Vilborg deklarerar i ordbokens inledning ärligt att han använder passiva particip i enlighet med den s.k. atismen. Han stöder sig på den svenska översättningen av Zamenhofs första lärobok (*La Unua Libro*). Detta är helt oacceptabelt. Normerande för esperanto är boken *Fundamento de Esperanto* och ingenting annat, och just på denna punkt skiljer sig texten i *Unua Libro* från *Fundamento*. Atismen strider helt mot exemplet i *Fun-*

damento (och mot Zamenhofs språkbruk). Atismen är en reformerad dialekt av esperanto, och det är mycket beklagligt att detta förekommer i denna i övrigt så utmärkta ordbok. Lyckligtvis märks atistiskt språkbruk mindre i en ordbok än i vanlig text.

Tyvärre verkar det som om det lexikografiska bihanget inte helt har följt med i ordboksarbetet. Där nämns bl.a. *bluĝino* för **jeanstyg**, men i själva ordbokstexten nämns bara *ĵinso* och *dreliko*. Dessutom saknas t.ex. *beo*, *pajo*, *unuto*, *septo* och *okto* i bihanget trots att de i ordbokstexten är utmärkta med ring. Angivandet av källor verkar inte vara helt utarbetat. T.ex. saknar orden *punko* och *soulo* källhänvisning trots att Vilborg med säkerhet har hämtat dem ur någon av mina artiklar om rockterminologi.

Formen *hamburgero* används förmodligen enbart av svenskar. Ingen av mig känd ordlista ger någon form för denna vanliga maträtt, men det som hörs i "folkmun" är vanligen *hamburgero*. Bäst vore förmodligen att introducera ordet *burgero*, av vilket man kunde bilda olika sammansättningar som *fromaĝburgero*, *fiŝburgero* o.s.v.

EG (Europeiska gemenskapen) översätts med *EEK*. Detta är helt fel. *EEK* står för *Eŭropa Ekonomia Komunumo*, vilket bara är en del av EG. Den korrekta förkortningen på esperanto är *EK* (*Eŭropa Komunumo*).

Både **län** och **landsting** har översatts med *gubernio*, vilket förefaller olyckligt eftersom det rör sig om två olika saker.

Joghurt översätts helt enligt *PIV* med *jahurto*. I praktiken används dock nästan enbart formen *jogurto* (som även den återfinns i *PIV*).

Under uppslagsordet **ytterst** nämns "de yttersta dagarnas heliga" (*la sanktuloj de la lasta tago*). Förmodligen handlar det om mormonerna, men de heter på svenska "de sista dagars heliga" och detta bör på esperanto bli "*la sanktuloj de la lastaj tagoj*".

Som alla kan se är man tvungen att gå till smådetaljer för att hitta några egentliga brister i denna bok. Självt kommer jag att göra flitigt bruk av Vilborgs utmärkta ordbok, och jag kan bara gratulera dem som börjar lära sig esperanto nu. De får det bra mycket lättare än jag hade det för tolv år sedan!

Bertil Wennergren

Klasika modelo

L. Zamenhof: **Fundamenta krestomatío de la lingvo Esperanto**. 18a eldono *prinotita de G. Waringhien*. UEA. *Roter-damo* 1992. 446. (*Prezo fiksota*)

Fundamenta krestomatío (FK) estas pli aktuala ol iam antaŭe. Jam en 1903 aperis al unua eldono. La celo estis ke FK, per sia modela lingvouzo, instruu al komencantoj kaj progresantoj bonan lingvouzon. Tion ĝi ankaŭ faris. La 18 diversaj eldonoj estis vaste legataj kaj studataj. La zamenhofs simpla stilo havis enorman influon sur la daŭra pluevoluo de la lingvo.

La libro enhavas diversajn rubrikojn: fabeloj kaj legendoj, anekdotoj, rakontoj, el la vivo kaj sciencoj, artikoloj pri esperanto kaj poezio. Vi certe rekonos fabelon de H.C. Andersen (*La novaj vestoj de la reĝo*); vi trovos diversspecajn rakontojn kaj eseojn el la periodo ĉirkaŭ 1900; vi trovos poeziaĵojn de la pioniroj de esperanto.

FK estas tre utila al tiu, kiu almenaŭ trastudis la komencantulan kurson, kaj volas ekzerci la lingvon per si mem, kaj

iom lerni pri la historio de esperanto. Se vi volas lerni la parolatan lingvon por vojaĝi al kongreso, ne legu FK; en ĝi mankas paroligaj ekzercoj.

Kompreneble la lingvaĵo de FK estas iom arĥaika, tamen en la 18-a eldono Gaston Waringhien aldonis piednotojn, kiuj komentas la vortojn, kiuj ne plu estas rekomendindaj por uzo. Tial la 18-a eldono estas interesa ankaŭ por tiu, kiu jam posedas malpli novan eldonon.

Leif Nordenstorm

Brazila mejloŝtono

José de Graça Aranha: **Kanaano**. Tradukis el la portugala Caetano Coutinho. *Brazila Esperanto-Ligo*, Rio de Janeiro 1987. 188 p. Broŝurita. 70 SEK.

Jen romano el alia epoko. José de Graça Aranha (1868-1931) estis juristo, diplomato kaj verkisto. Lia debuta – kaj ankaŭ plej grava – verko estis la romano *Canaã*, eldonta en 1902. Estas asertite, ke tiu verko ankaŭ estas ia mejloŝtono

Krucvortenigmo

	A	B	C	Ĉ	D	E	F	G	Ĝ	H
1										
2				■						
3						■				
4						■				■
5		■								
6							■		■	
7			■							
8								■		
9				■						
10						■				

Horizontale:

1 Eŭkarista aŭ bapta	6 Tiu, kiu pruntas ĉambron
2 Metala – Ŝip' kun remiloj	7 Femal' – Mov' post turno de ŝipo
3 Estintan regnestron – Neĝdometo	8 Varmegan venton – En iu loko
4 Hispano – Furaĝbrasik'	9 Ismo – Ŝipfiksilaĵ
5 Loĝantoj sur insulo	10 Akvomovon – Riverego en Siberio

Vertikale:

- A Ano de politika doktrino
 B Loĝant' de norda Afriko – Unuiĝan
 C Ne multekosta – Ankroloko
 Ĉ Frukto de la sudo
 D Noetike doktrinan
 E Komenco de manĝo – Kutimon
 F Malresta – Frat' de patro
 G Rifuzanto – La dua noto
 Ĝ Fosanta besto – Ne ilian
 H Valora ludkarto – Israelo

Kompilis: **Lennart Persson**

Solvo de la krucvortenigmo en La Espero n-ro 3/1992

	A	B	C	Ĉ	D	E	F	G	Ĝ	H
1	E	S	K	U	L	A	P	O	■	D
2	T	E	R	M	O	M	E	T	R	O
3	I	N	E	■	R	A	S	O	■	R
4	M	E	V	O	N	■	I	M	A	M
5	O	G	I	V	O	■	T	A	N	I
6	L	A	S	A	N	T	A	N	■	■
7	O	L	■	L	■	R	■	A	R	N
8	G	E	N	E	R	A	S	■	E	A
9	I	■	U	■	O	F	E	R	A	N
10	O	R	N	I	T	O	L	O	L	O

en la brazila literaturo, estante ĝia unua sociala romano. Ne estas hazardo do, ke ĝia stilo kaj patoso obstine memorigas pri la zamenhofa traduko de *Marta*. Same kiel tiu, ĝi celas veki kompaton kaj socieman kunsenton. Sed kompreneble la medio estas tute alia. Temas pri germanaj enmigrintoj en Brazilo kaj ilia renkonto kun la brazilanoj kaj tropika naturo. Inter la problemoj, kiuj reliefigas en la romano estas ankaŭ tiu de rasismo, kiun la enmigrintoj kunportis el Eŭropo.

La tradukinto lernis esperanton jam en 1898. Tio donas iaspecan aŭtentecon al la stilo, kiu originas el tiu sama epoko.

Do, ĉasanto de modernaĵoj ne ĝenu sin, sed espereble la verko trovos legantojn inter tiuj, kiuj interesiĝas pri etosoj kaj cirkonstancoj de la zamenhofa epoko.

Bertil Nilsson

Biciklaj eblecoj

Jan Milld: **Bicikle eblas! Spertoj kaj sciindaĵoj de translandlima biciklado.** *Haninge Esperanto-förening* 1991. 24 p. 15 SEK.

"La biciklo – la plej efika transportilo de

la mondo!" Jan Milld entuziasme finas sian kajeron pri bicikloj kaj biciklado. Li same entuziasmas pri sia bicikla vojaĝo tra kelkaj eŭropaj landoj. Sur 24 paĝoj li rakontas pri siaj preparoj kaj vojaĝo, kaj ankaŭ donas konsilojn al aliaj biciklo-turistoj, t. e. konsilioj ĝeneralaj kaj pri la biciklo, la pakaĵo, trafika sekureco, mona kaj posedaĵa sekureco kaj pri Pasporta Servo.

La konkludo estas ke bicikla turismo estas pli facila ol plej multaj homoj supozas. La kajero certe estas utila helpilo al ĉiuj biciklemuloj.

Leif Nordenstorm

Nils A Nilsson
Eriksdalsgatan 7 B 1tr
21216 Malmö

Esperantoförbundet, Brunngatan 21, 111 38 Stockholm

SEJU

(Recenzoj, daŭrigo de paĝo 15)

Ungdomarna behöver hjälp!

SEJU:s medlemmar är glest utspridda över landet. Många SEF-klubbar bara en eller ett par medlemmar som är yngre än trettio år. Ofta är det svårt att motivera dem att komma till klubbmöten där det inte finns någon i samma ålder. Den som är ung och vill träffa jämnåriga esperantister måste alltså vara beredd att röra på sig ibland. Här kan klubbarna göra en insats genom att informera om de träffar som ordnas i Sverige och utomlands och puffa för att ungdomarna kommer iväg på dessa.

SEJU skulle gärna se att det ordnades flera träffar i Sverige och att dessa hade en större spridning. Det är här vi verkligen behöver hjälp från klubbarna runt om i landet. Det finns många saker ni kan göra. Den viktigaste förutsättningen för en lyckad träff är en bra lokal. Hjälpt oss att hitta sådana! (En bra lokal är mysig, billig att hyra, har plats att härbär-

gera 15–20 personer i sovsäckar på golvet och tillräckliga köksutrymmen att laga mat till dessa.)

Andra saker den lokala klubben kan hjälpa oss med är t.ex. bidragsansökan till kommunen, transporter, matinköp, matlagning o.s.v. Då kan SEJU koncentrera sig på att göra reklam för träffen och ordna ett bra program.

Att ordna esperantoträffar för barn och ungdomar är en av SEJU:s viktigaste uppgifter. Ett gott samarbete med den lokala klubben är guld värt. Om du eller din klubb vill göra en insats för barn- och ungdomsverksamheten i din landsända, ta då och skriv till SEJU (samma adress som SEF) eller kontakta mig direkt: **Kajsa Larsson, tel: 08/97 46 26.**

Kajsa Larsson
Ordförande SEJU

Meditema urseto

A.A. Milne: **Winnie-la-Pu.** Tradukis: Ivy Kellerman Reed & Ralph A. Lewin. UEA. Roterdamo 1992. 164 p. Prezo: 121 kr.

Jes, mi ŝatas lin. Mi volonte legas pri li por miaj knaboj, ĉar tiu ĉi estas libro ankaŭ por plenkreskuloj. Winnie-la-Pu (svedlingve "Nalle Pu") kaj liaj amikoj nur per grandegaj malfacilaĵoj sukcesas solvi siajn problemojn. Ĉiam la bonaj koroj tamen gvidas iliajn agadojn. Ili do estas veraj "malherooj" aŭ ĉu fakte herooj? Legu, kaj mem juĝu.

Ĉu vi vidis la desegnitajn filmojn "Winnie-la-Pu"? Tio ne mallogu vin legi la libron, ĉar la filmoj estas nur porinfanaj, ili perdis la pripenseman meditemon de Winnie, kaj multon alian.

La esperanta versio estas lerte tradukita. Ĝi enhavas ankaŭ anglalingvan enkondukon, kiu informas pri esperanto.

Leif Nordenstorm

Kiu okazon forŝovas,
ĝin jam ne retrovas.

[PROVERBO EL LA PROVERBARO DE L L ZAMENHOF, KOMPOSTITA PER LA LITERTIPO BIRKA ANTIKVA]

OMNIBUS: Produktado de libroj, gazetoj kaj reklamiloj en esperanto, sveda kaj aliaj lingvoj; ankaŭ cirilaj literoj. Pli ol tri mil malsamaj litertipoj je dispono.

OMNIBUS · Box 135 · 135 23 Tyresö · Tel. 08-742 83 36 · Fakso 08-712 39 93

**Koresponda
kurso por
progresantoj**

*Ĉu vi volas plibonigi
vian lingvoscion?*

**Aliĝu al la
internacia
koresponda kurso.**

Informoj:

**Hungara Esperanto-Asocio,
pf. 193, H-1368 Budapest,
Hungario.**